



Antje Jackelén: Ursäktstal till samerna

Talare

Antje Jackelén
Ärkebiskop

Datum

20 januari 2023

- 1 Jesus mötte människor i ögonhöjd. Det bör vi också göra.

I Lukasevangeliet berättas om en kvinna som hade varit krokryggig i arton år, oförmögen att räta på sig, ständigt tvingad att se ner på sina egna fötter och vägarnas damm. Aldrig såg hon vidderna och himlen. Jesus tilltalar henne. För att möta henne i ögonhöjd måste han ha gått ner på knä och vridit sitt ansikte uppåt. Han berör henne och då kan hon för första gången på arton år räta på sin rygg.

- 10 Jesus mötte människor i ögonhöjd. Det bör vi också göra när vi möter varandra. Då rätas våra krökta ryggar, då lyfts bördor av.

Idag står jag som ärkebiskop i Svenska kyrkan inför er, det samiska folket, och bekänner att vi INTE har mött er i ögonhöjd. Vi har varit inkrökta i oss själva, inte stått rakryggade emot rasism och maktmissbruk. Våra ryggar är krökta av den skuld som vi bär. Vi har lagt orättfärdiga bördor på er. Vi har tyngt ner era förfäder och förmödrar med skam och smärta som ärvts av nya generationer.

Under lång tid ville eller kunde vi inte förstå detta. Vi såg inte. Vi lyssnade inte. Det gör ont att ta in att Svenska kyrkan har bidragit till och legitimerat förtryck. Att den kyrka vi älskar har vållat så mycket lidande.

Sedan samtalen vid Sägastallamat 2011 har vi lärt oss mer om vår skuld och vårt ansvar, särskilt genom den forskning som finns dokumenterad i Vitboken om De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna och Nomadskoleboken "När jag var åtta år lämnade jag mitt hem och har ännu inte kommit tillbaka"- Minnesbilder från samernas skoltid.

Vittnesbördan som vi har hört idag bekräftar vår kyrkas delaktighet i övergrepp mot samer. Såren, smärtan, skammen, självföraktet, vreden och de svåra

minnena är verkliga. När vi har svikit det samiska folket har vi också svikit allas vår Skapare. Vi har inte varit trogna i vårt lärjungaskap. Vi har inte varit lyhörda för den heliga Andens närvaro i skapelsen.

35

I Svenska kyrkan föraktades samisk andlighet. I stället för att känna igen Guds avbild i samiska systrar och bröder försökte vi omskapa dem till majoritetskulturens egen avbild. Ni har berättat för oss om tvångskristnande och kolonial försvenskning. Samisk kultur förnekades, och därmed också de samiska språken, hantverket och konsten. Vi såg inte ert självklara förhållande till Skaparen och till markerna. Vi förstod inte att samisk andlighet uttrycker sig i vardagens handlingar. Vi har inte mött er i ögonhöjd.

45

Detta erkänner vi idag och för detta ber jag å Svenska kyrkans vägnar om ursäkt.

Svenska kyrkan hade en väsentlig roll i inrättandet och driften av nomadskolor och arbetsstugor. Samiska barn tvingades lämna familjens trygghet och sociala band slogs sönder. I kyrkobokföringen ersattes samiska namn av svenska, med språk-, identitets- och kulturförlust som följd.

50

Detta erkänner Svenska kyrkan idag och för detta ber vi om ursäkt.

Svenska kyrkan har haft en avgörande roll som dörröppnare för rasbiologerna. Våra företrädare använde sin auktoritet och sin makt i samhället för att rättfärdiga rasistiskt och kolonialt tankegods, med svåra kränkningar av människovärdet och mänsklig värdighet som följd.

Detta erkänner Svenska kyrkan idag och för detta ber vi om ursäkt.

Våra företrädare tillät att samiska kvarlevor samlades in med rasbiologiska motiveringar och under delvis brutala former. Kvarlevorna hamnade på museer och andra institutioner och finns kvar där än, med fortsatt avhumanisering som följd.

Detta erkänner Svenska kyrkan idag och för detta ber vi om ursäkt.

Koloniseringen som Svenska kyrkan medverkade i ledde till förlusten av marker och en omfattande exploatering. Maktobalansen som uppstod påverkar än idag samers möjlighet att värna sina traditionella marker och näringar. Med Svenska

kyrkans goda minne skiljde majoritetssamhället samer från samer. Klyvningen av det samiska folket i olika kategorier kom att prägla lagstiftningen och ”lapp ska vara lapp”-politiken, med än idag smärtsamma motsättningar mellan samer som följd.

75

Detta erkänner vi idag och för detta ber jag å Svenska kyrkans vägnar om ursäkt.

Det gjorda kan vi inte göra ogjort. Men vi kan känna ånger över vår delaktighet i Sveriges koloniala historia. Vi kan känna ånger över vår oförmåga och ovilja att ta in sanningen och mötas i ögonhöjd. Som den felande parten vill vi erkänna vårt moraliska ansvar och åta oss att tillsammans arbeta för rätt och rättfärdighet. I samma anda vill vi förhålla oss till den kunskap som kommer att tas fram genom framtida forskning och statens sanningskommission.

80

På initiativ av Samiska rådet i Svenska kyrkan, efter samråd med partierna i Sametinget och de samiska organisationerna samt efter beslut i såväl kyrkostyrelsen som alla tretton stiftsstyrelser uttalar jag idag denna ursäkt å Svenska kyrkans vägnar. Samtidigt överlämnar vi till er åtta åtaganden för de närmaste tio åren. Vi vill att vår kyrka, som många av er också är medlemmar i, blir delaktig i att skapa en mer rättfärdig ordning där samerna åtnjuter sin fulla rätt som urfolk.

90

När vi idag ber er om ursäkt förfogar vi inte över hur ni tar emot denna ursäkt. Det är inte upp till oss att avkräva besked om när ett svar ges och vad svaret ska bli.

95

Under tiden ber vi Gud och er om att vi alltmer får mötas i ögonhöjd. Att vi inte upprepar tidigare fel och misstag. Att vi alla låter oss beröras av Jesus som går på knä för att räta upp krokryggiga. Både de av oss som bär de drabbades bördor och de av oss som bär bördor av oförrätter som har begåtts i kyrkans namn. Både de av oss som bär på förövarnas bördor av skuld och de av oss som bär på offrens bördor av lidande. Så att vi kan känna igen Kristus i varandra. Så att vi tillsammans kan se vidderna och himlen.

100

Idag knäböjer vi inför er, för att erkänna Svenska kyrkans övergrepp och för att ta ett nödvändigt steg framåt på försoningens långa väg.

105

Vi ber er om ursäkt för Svenska kyrkans övergrepp mot det samiska folket.

110 **URI**
<https://www.svenskatal.se/tale/antje-jackelen-ursaktstal-till-samerna>

115

120

125

130

135

140

145